

תקציר

מדיניות הסחר הבינלאומי של מדינת ישראל מאז הקמתה ועד לשנת 1991, הייתה מדיניות בעלת העדפה לתעשייה המקומית על פני סחר בינלאומי. בשנת 1991 התקבלה ההחלטה ליישום תכנית "החשיפה" (לייבוא) של המשק הישראלי. במסגרת התכנית הופחתו בעיקר "חסמי סחר מכסיים" – כגון רמת המיסוי על מוצרים מיובאים. אולם, למדינות ישנם כלים נוספים היכולים לגרום להעדפה של התעשייה המקומית על פני סחר בינלאומי, לדוגמה קביעת מכסות ליבוא – המיועדות באופן בלעדי להגנה על תעשייה מקומית, וכן רשימת כלים שאינם מיועדים באופן בלעדי להגנה על תעשייה מקומית כגון קביעת חובה לרישיונות יבוא, התקנת תקנים שונים מהמקובל בעולם ויצירת בירוקרטיה מסורבלת – כלים אלו לעיתים נקבעים לשם הגנה על התעשייה המקומית ולעיתים הם נקבעים לשם הגנה על הציבור ובעקיפין עלולים לגרום לחסמי סחר. מכיוון שלא תמיד ניתן לדעת האם יש צורך אמתי בכלים אלו, נדרש לשקול באופן פרטני את נחיצותם בכל מקרה ומקרה.

בעבודה זו אנסה להתחקות אחר תהליכי שינוי במדיניות ציבורית הקשורים לרגולציה על יבוא, בשני מקרי בוחן – מוצרי חשמל בהם הליך השינוי היה מהיר והסכמי, ותמרוקים בהם הליך השינוי לא צלח במשך כעשור. בנוסף, אתאר את חסמי היבוא הקיימים בתחומים אלו, אבחן את נחיצותם, אתאר את ניסיונות השינוי שנעשו בתחומים בשנים האחרונות ואשווה ביניהם.

אנסה לעמוד על השונות בהליכי השינוי במקרי הבוחן דרך שלוש תיאוריות במדיניות ציבורית – תיאוריית האינטרס הציבורי, תיאוריית האינטרס הפרטי ותיאוריית הפוליטיקה הבירוקרטית. תיאוריית האינטרס הפרטי נמצאה כלא רלוונטית במקרי הבוחן שכן לא נמצאו הבדלים משמעותיים באינטרסים הפרטיים של השחקנים המעורבים בהליכי השינוי. תיאוריית האינטרס הציבורי על פניו יכולה להסביר את השונות בהליכי השינוי שכן ישנם הבדלים משמעותיים באינטרס הציבורי בין תחום התמרוקים לתחום מוצרי החשמל, כאשר בתחום התמרוקים האינטרס הציבורי הוא משמעותי יותר ויכול להסביר את השונות, אך מכיוון שהליכי השינוי הנדרשים בתחום התמרוקים הינם הליכי שינוי המקובלים באיחוד האירופי ובארה"ב, נראה שתיאוריה זו אינה מסבירה את השונות בין התהליכים. מסקנתי היא, כי תיאוריית הפוליטיקה הבירוקרטית מיטיבה לתאר את תהליכי השינוי של מקרי הבוחן וכן את השונות ביניהם, מכיוון שהשינוי במקרי הבוחן התקדם רק כאשר התערבו שחקנים בירוקרטים נוספים בהליך, וכן בשני המקרים היו פשרות בעמדות השחקנים, ואילו העיכוב בהתקדמות השינוי בתחום התמרוקים נבע מחוסר שביעות רצון של השחקנים מהפשרות שהתקבלו, בשונה מתחום מוצרי החשמל.